

Vərəm Xəstəliyi üzrə Statistik Hesabat

Zaman Seriyası Analizi və Proqnozlar (2024-2026)

Hazırlayan: Gülnarə Əzizova

Tarix: 02.07.2025

2007-2023 dövründə vərəm xəstəliyi hallarının sayı:

- 2007-ci ildə: 3713 nəfər
- 2023-cü ildə: 2816 nəfər
- Dəyişiklik: -24.2%

Vərəm Xəstəliyi Üzrə Statistik Analiz və Mövcud Vəziyyət (2007-2023)

1. Mövcud Vəziyyət (2023-cü il)

2023-cü ildə Azərbaycanda vərəm xəstəliyi ilə bağlı aşağıdakı göstəricilər qeydə alınmışdır:

- **Ümumi diaqnoz sayı:** 2,816 nəfər
- **Əhalinin 100,000 nəfərinə düşən xəstə sayı:** 27,7
- **Yaş qrupları üzrə paylanma:**
  - 0-13 yaş: 51,95
  - 14-17 yaş: 87,95
  - 18-29 yaş: 356,2
  - 30-44 yaş: 371,45
  - 45-64 yaş: 464,2
  - 65 yaş və yuxarı: 159,55
- **Cinsiyyət paylanması:**
  - Kişilər: 280,26
  - Qadınlar: 150,01

Son illərdə vərəm xəstəliyinin yayılmasında aşağıdakı tendensiyalar müşahidə olunur:

- **Azalma tendensiyası:** 2007-ci illə müqayisədə 2023-cü ildə ümumi xəstə sayı 25% azalmışdır.
- **Yaşlı qrupda artım:** 45-64 və 65+ yaş qruplarında xəstəlik göstəriciləri sabit qalmaqla bəzi illərdə artım müşahidə olunub.
- **Kişilərdə daha yüksək risk:** Kişilərdə qadınlara nisbətən xəstəliyin yayılması 2 dəfəyə yaxın çoxdur.

2. Əvvəlki illərlə Müqayisədə Dəyişikliklər

2.1. Ümumi Statistikalar (2007-2023)

- **Ən yüksək xəstə sayı:** 2010-cu ildə (4,801 nəfər).
- **Ən aşağı xəstə sayı:** 2021-ci ildə (2,535 nəfər).
- **Ən yüksək 100,000 nəfərə düşən göstərici:** 2010-cu ildə (53,74).

2.2. Yaş Qrupları Üzrə Dəyişikliklər

- **18-29 yaş:** 2007-ci ildə 776,05 olan göstərici 2023-cü ildə 356,2-ə qədər azalıb.
- **30-44 yaş:** 2007-ci ildə 599,75 olan göstərici 2023-cü ildə 371,45-ə enib.
- **45-64 yaş:** Bu qrupda azalma daha yavaş olub (2007-ci ildə - 315,85 & 2023-cü ildə - 464,2).

2.3. Cinsiyyət Fərqləri

- Kişilərdə xəstəlik göstəriciləri qadınlara nisbətən daim yüksək olub.
- 2007-ci ildə kişilərdə 433,56, qadınlarda 136,17 olan göstərici 2023-cü ildə müvafiq olaraq 280,26 və 150,01 olub.

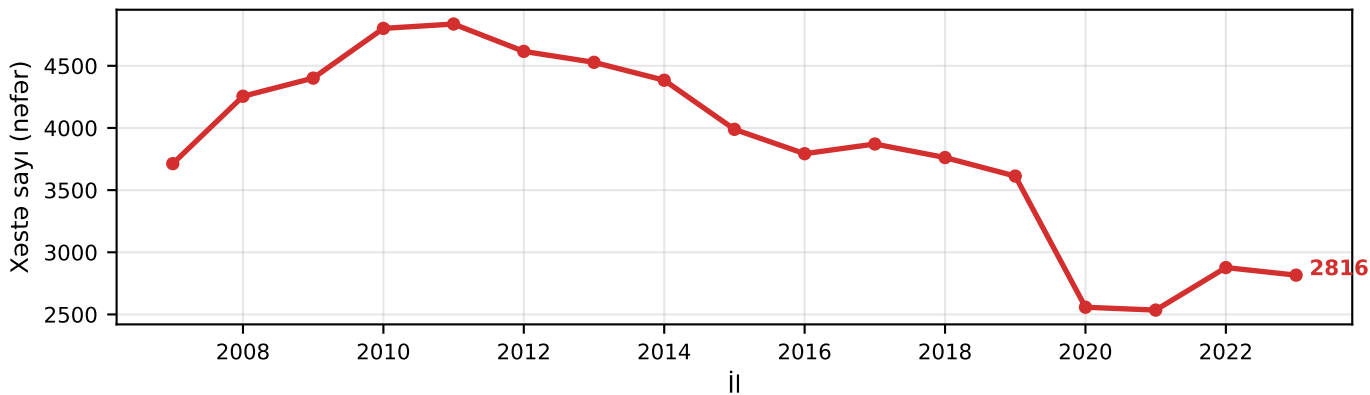
3. Səbəblər və Təhlillər

- **Müsbət Dəyişikliklər:**
  - Vərəmə qarşı profilaktik tədbirlərin gücləndirilməsi.
  - Diaqnostika metodlarının yaxşılaşdırılması.
  - Əhəlinin sağlamlıq mədəniyyətinin artması.
- **Problemlər:**
  - 45+ yaş qrupunda xəstəliyin davam etməsi.
  - Kişilərdə riskin yüksək olması (siqaret çəkmə, iş şəraiti kimi amillərlə əlaqədar).

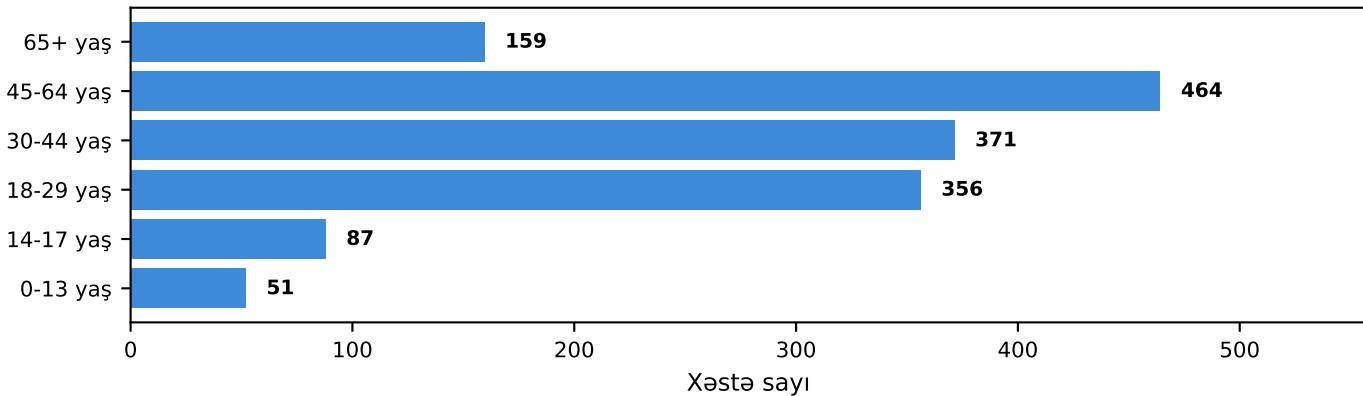
4. Təkliflər

1. **Yaşlı əhalidə profilaktika:** 45+ yaş qrupu üçün xüsusi tarama proqramları tətbiq edilməlidir.
2. **Kişilər üçün məlumatlandırma:** İş yerlərində vərəmlə bağlı maarifləndirmə kampaniyaları keçirilməlidir.
3. **Uşaq və yeniyetmələrdə diaqnostika:** 0-17 yaş qrupu üçün məktəb taramaları genişləndirilməlidir.
4. **Statistikanın təkmilləşdirilməsi:** Xəstəliyin yayılma səbəbləri üzrə daha dəqiq araşdırmalar aparılmalıdır.

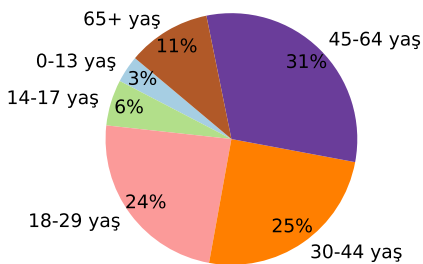
İlk Dəfə Diaqnoz Qoyulmuş Vərəm Xəstələrinin Sayı (2007-2023)

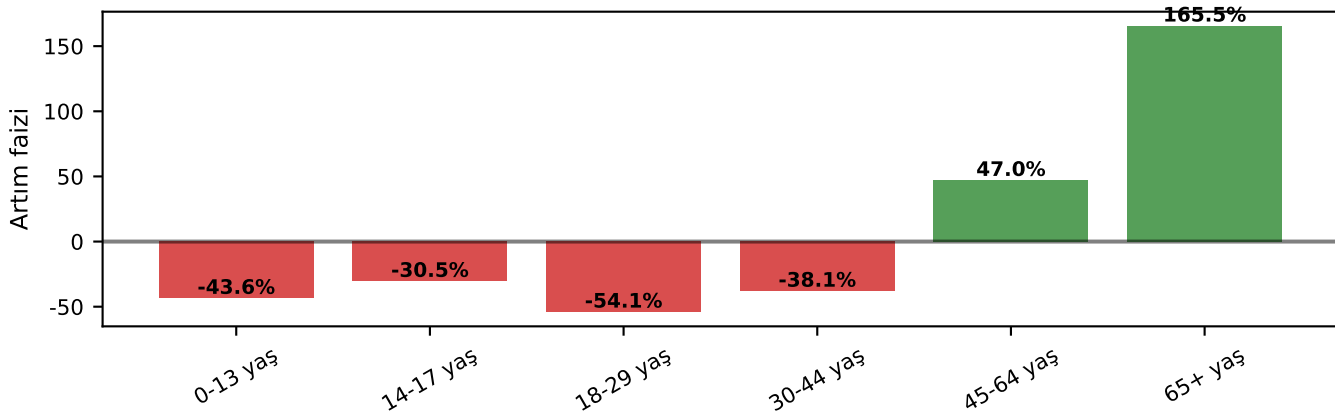
2023-cü ildə Yaş Qruplarına görə Vərəm Halları

2023-cü il üzrə Yaş Qruplarının Paylanması

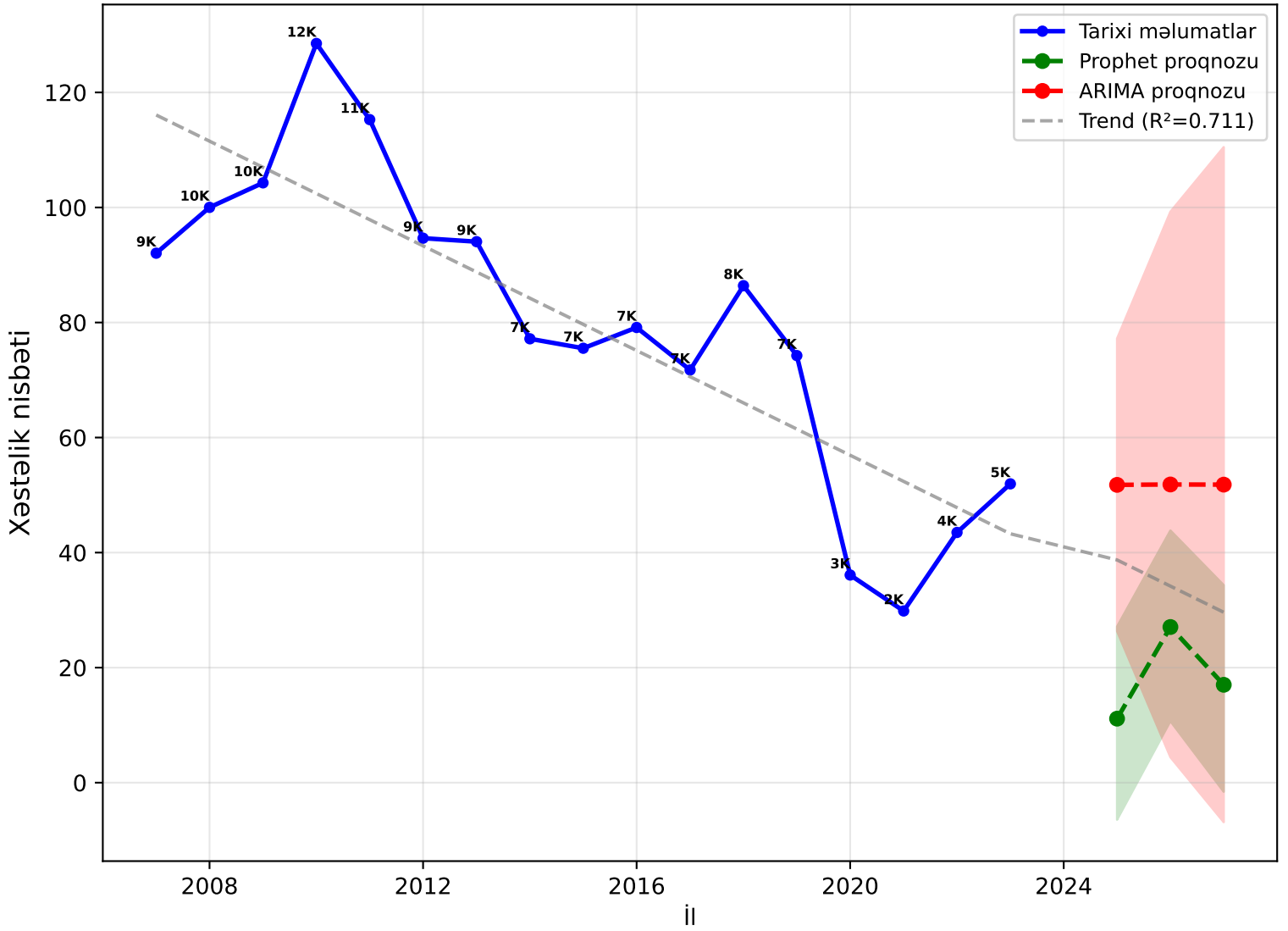
2007-2023 Dövründə Artım Dərəcəsi (%)

Statistik Göstəricilər və Proqnozlar

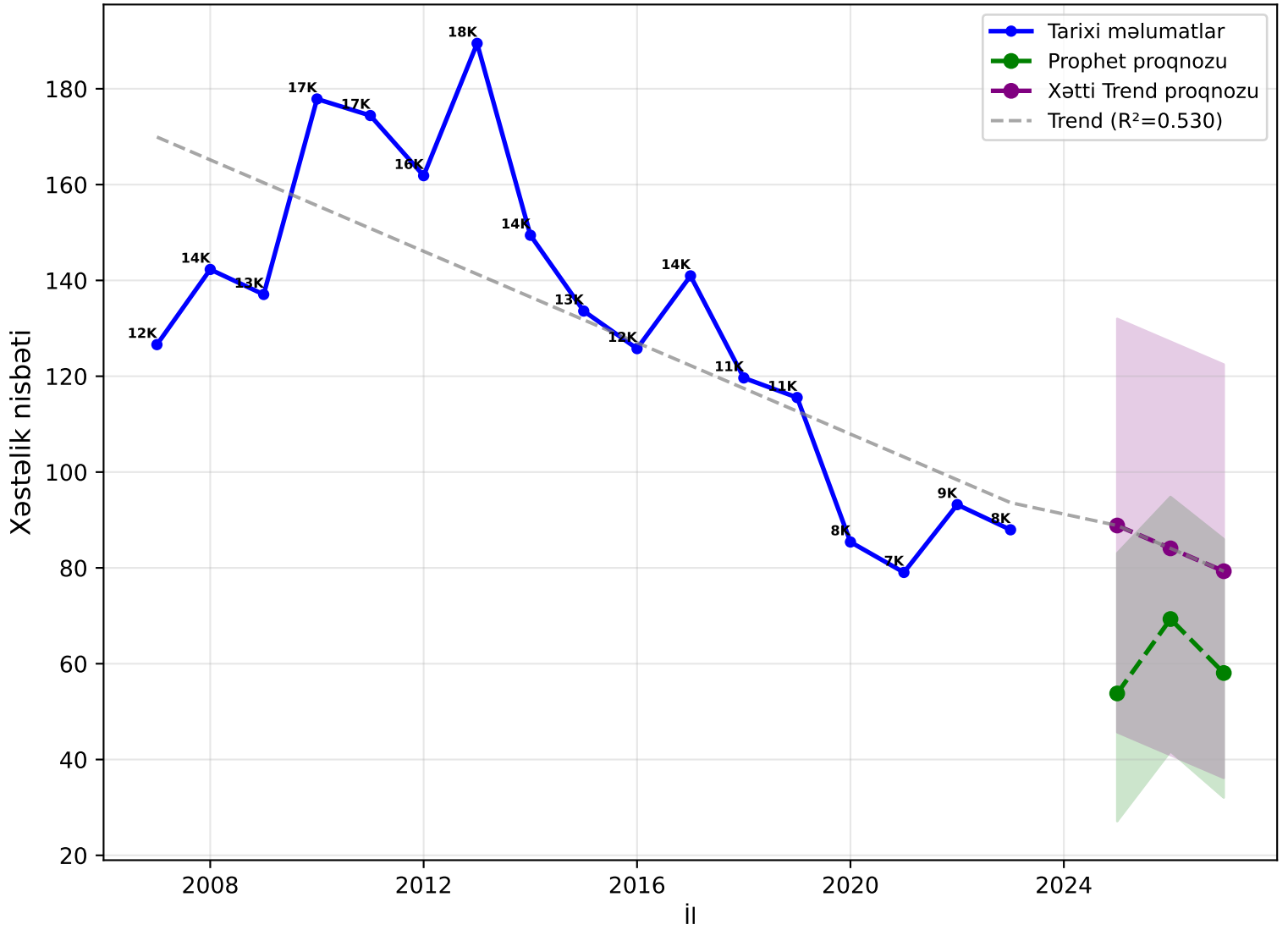
Göstərici	Orta (2007-2023)	St. Deviation	Trend	2024 proq.	2025 proq.	2026 proq.
0-13 yaşlı	80	27	-2.4	37	40	36
14-17 yaşlı	132	33	-2.3	80	82	78
18-29 yaşlı	708	222	-24.7	311	320	291
30-44 yaşlı	501	103	-13.4	321	335	320
45-64 yaşlı	498	84	8.7	461	475	472
65 və yuxarı yaşda	120	28	5.9	138	142	144
kişilər	413	97	-9.0	246	255	242
qadınlar	176	27	0.8	148	151	149
İlk diaqnozlu xəstələr	3 844	758	-52.8	2 573	2 656	2 556
100K nəfərə düşən	41	10	-0.9	24	25	24

0-13 yaşlı - cəmi - Zaman Seriyası Analizi və Proqnoz

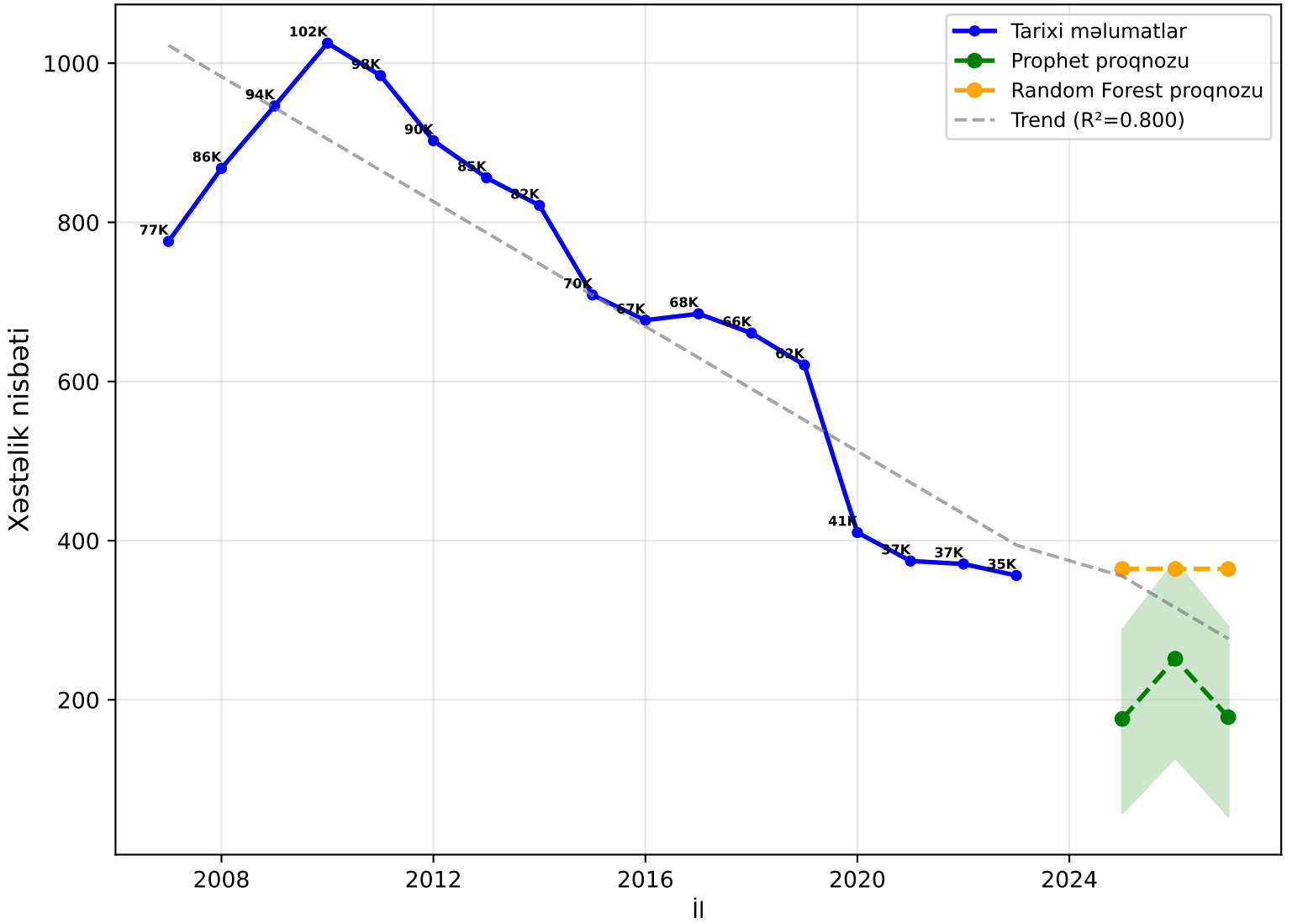
Uşaq yaş qrupunda vərəm xəstəliyi hallarının sayı 2007-2014-cü illərdə 92-dən 128-ə qədər artım tendensiyası göstərmiş, 2015-ci ildən etibarən isə 2023-cü ilə qədər 51.95-ə qədər azalmışdır. Bu azalma uşaqlar üçün peyvənd proqramlarının genişləndirilməsi və profilaktik tədbirlərin gücləndirilməsi ilə əlaqədardır. 2020-ci ildə COVID-19 pandemiyası dövründə ən aşağı səviyyə (36.1) qeydə alınmışdır.

14-17 yaşlı - cəmi - Zaman Seriyası Analizi və Proqnoz

Yeniyetmələr qrupunda 2007-ci ildə 126.6 olan göstərici 2010-cu ildə 177.86 ilə pik həddə çatmış, sonradən davamlı azalaraq 2023-cü ildə 87.95 səviyyəsinə enmişdir. 2020-2021-ci illərdə pandemiya dövründə ən aşağı səviyyələr (79.05-85.4) qeydə alınsa da, son illərdə sabitləşmə tendensiyası müşahidə olunur.

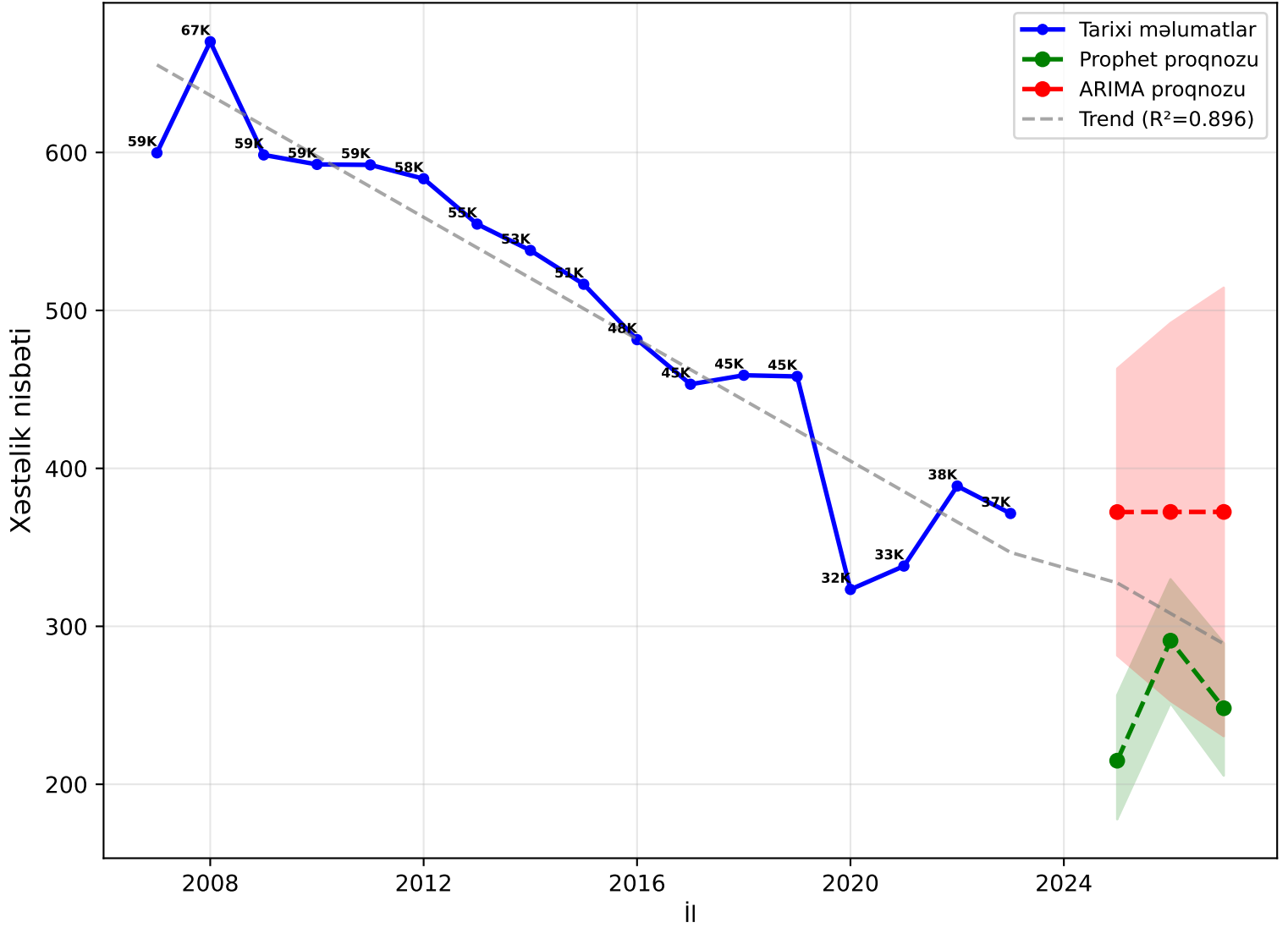
18-29 yaşlı - cəmi - Zaman Seriyası Analizi və Proqnoz

Gənclər qrupunda 2007-ci ildə 776.05 olan göstərici 2010-cu ildə 1025.18 ilə ən yüksək səviyyəyə çatmış, sonradən davamlı azalaraq 2023-cü ildə 356.2 səviyyəsinə enmişdir. Bu qrupda xəstəliyin yayılmasının əsas səbəbləri sıx sosial əlaqələr, immun sisteminin zəifliyi və sağlamlıq mədəniyyətinin aşağı olmasıdır.

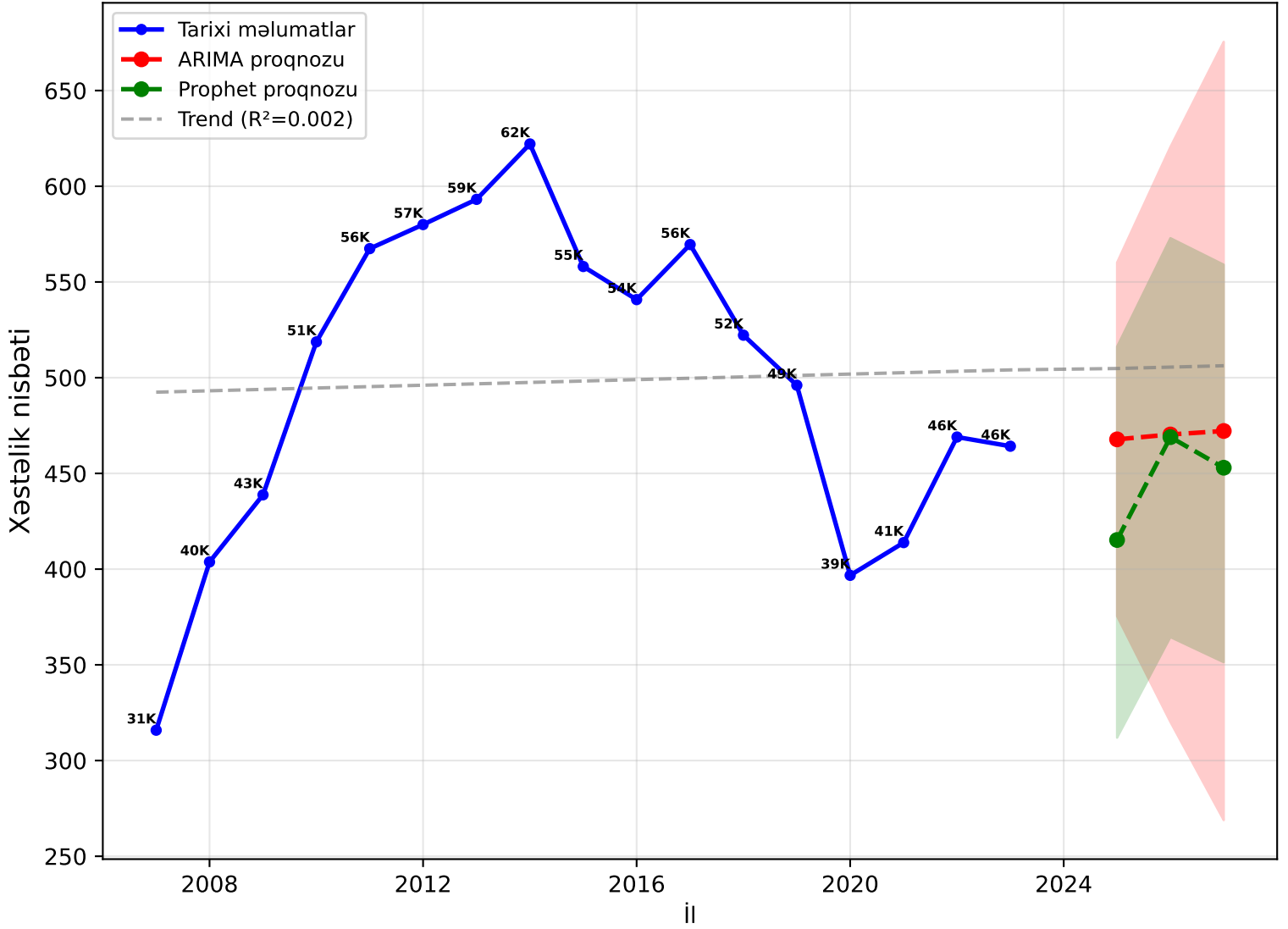

30-44 yaşlı - cəmi - Zaman Seriyası Analizi və Proqnoz

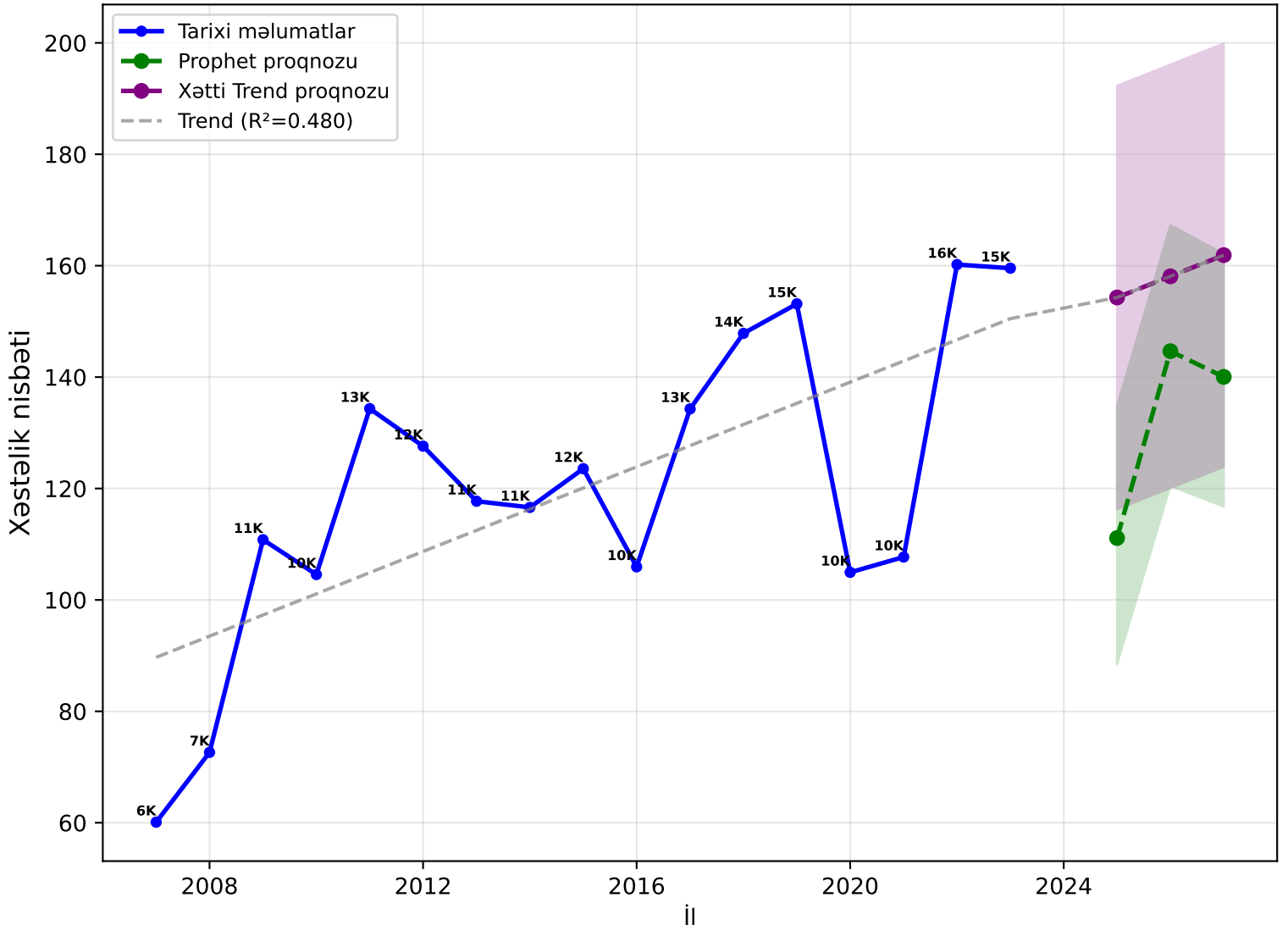
Bu yaş qrupunda 2007-ci ildə 599.75 olan göstərici 2008-2011-ci illərdə 670.1 ilə pik həddə çatmış, sonradən davamlı azalaraq 2023-cü ildə 371.45 səviyyəsinə enmişdir. Xüsusilə 2020-ci ildə pandemiya dövründə kəskin azalma (323.35) müşahidə edilmişdir.

45-64 yaşlı - cəmi - Zaman Seriyası Analizi və Proqnoz

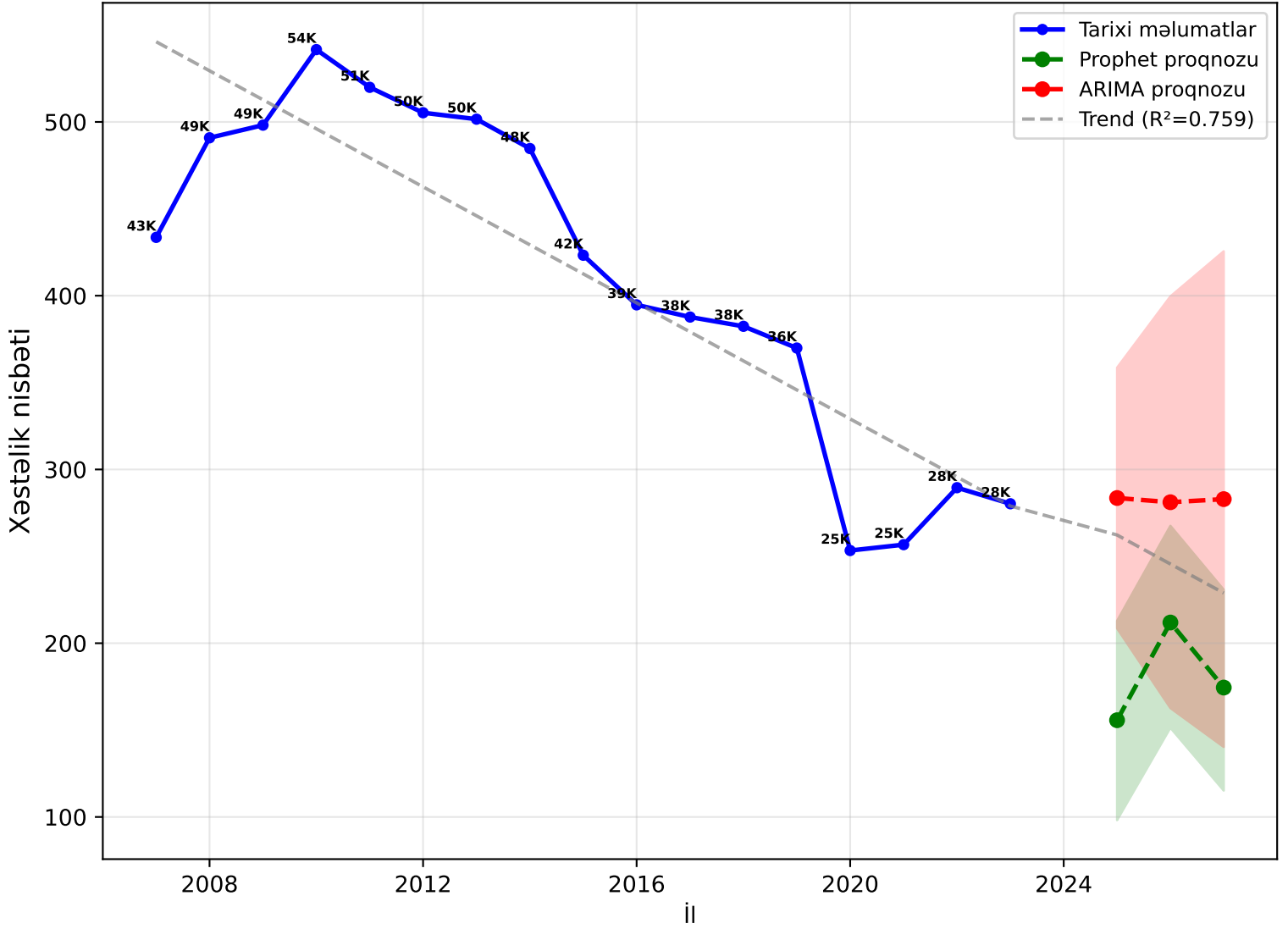
Orta yaşlı qrupda 2007-ci ildə 315.85 olan göstərici 2014-cü ilə qədər davamlı artaraq 622.1 səviyyəsinə çatmış, sonradən azalaraq 2023-cü ildə 464.2 səviyyəsinə enmişdir. Bu qrupda xəstəliyin davamlı yüksək səviyyədə qalması yaşla bağlı immunitetin zəifləməsi ilə əlaqədardır.

65 və yuxarı yaşda - cəmi - Zaman Seriyası Analizi və Proqnoz

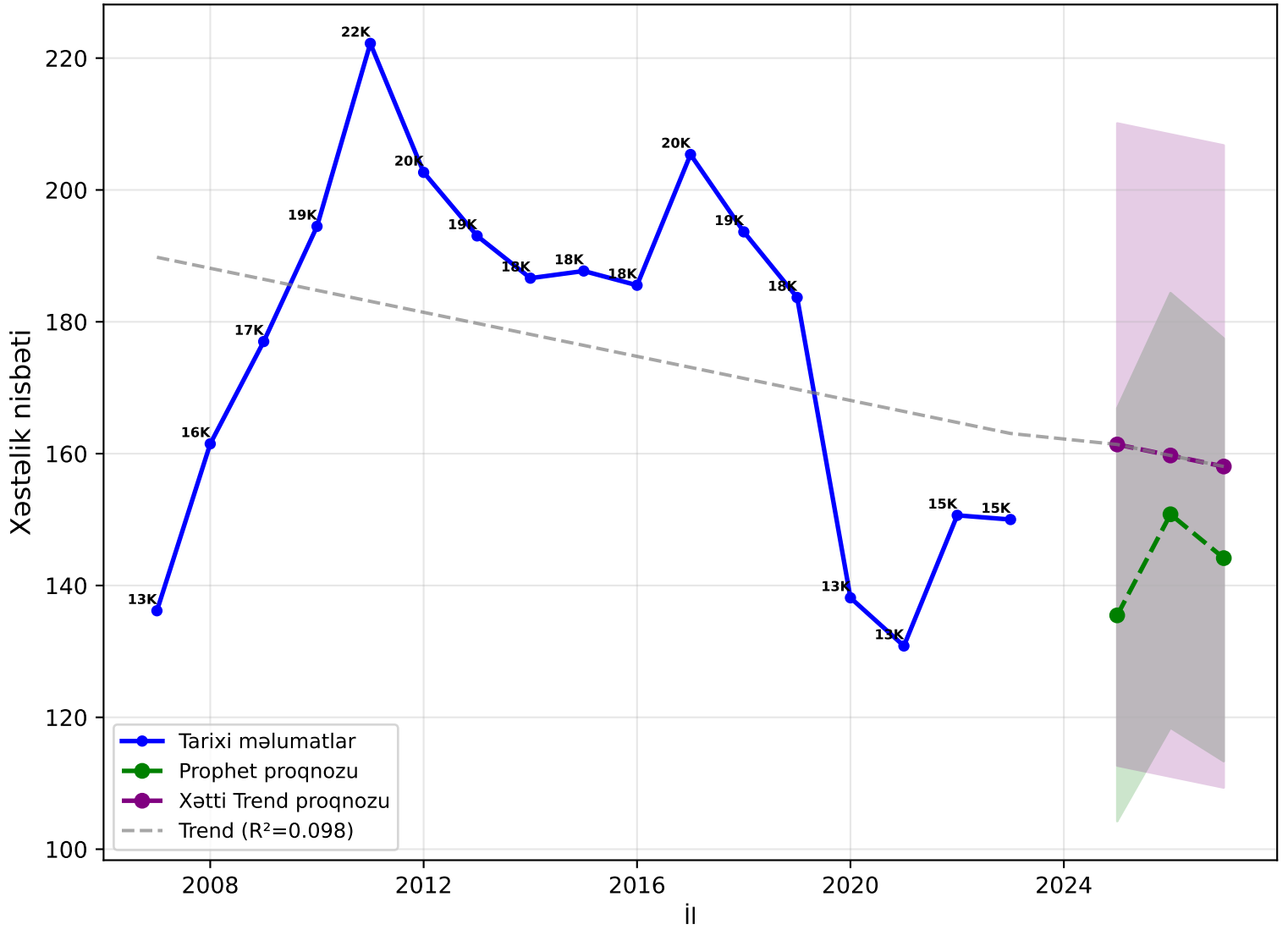
Yaşlı qrupda 2007-ci ildə 60.1 olan göstərici 2019-cu ilə qədər davamlı artaraq 153.15 səviyyəsinə çatmış, 2020-ci ildə pandemiya dövründə kəskin azalsa da (104.95), 2023-cü ildə yenidən 159.55 səviyyəsinə qalxmışdır. Bu qrupda risk faktorlarının yüksək olması səbəbindən xəstəlik hallarının sayı digər qruplarla müqayisədə daha yavaş azalır.

kişilər - Zaman Seriyası Analizi və Proqnoz

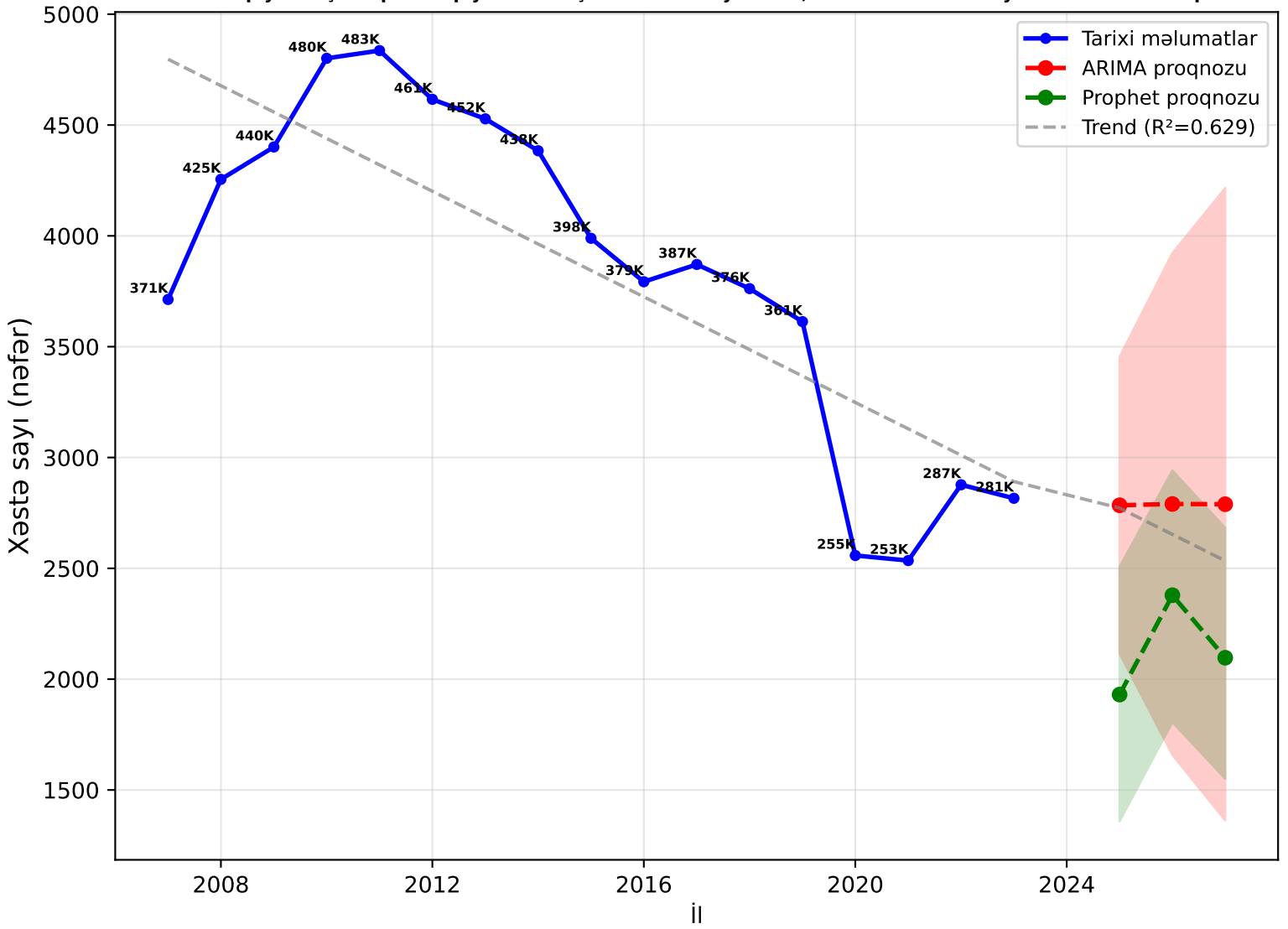
Kişilərdə vərəm xəstəliyi halları 2007-ci ildə 433.56 olaraq qeydə alınmış, 2010-cu ildə 541.63 ilə pik həddə çatmış, sonradən davamlı azalaraq 2023-cü ildə 280.26 səviyyəsinə enmişdir. Kişilərdə xəstəliyin yayılmasının qadınlara nisbətən 2 dəfə çox olması sosial-iqtisadi faktorlar və həyat tərzilə əlaqədardır.

qadınlar - Zaman Seriyası Analizi və Proqnoz

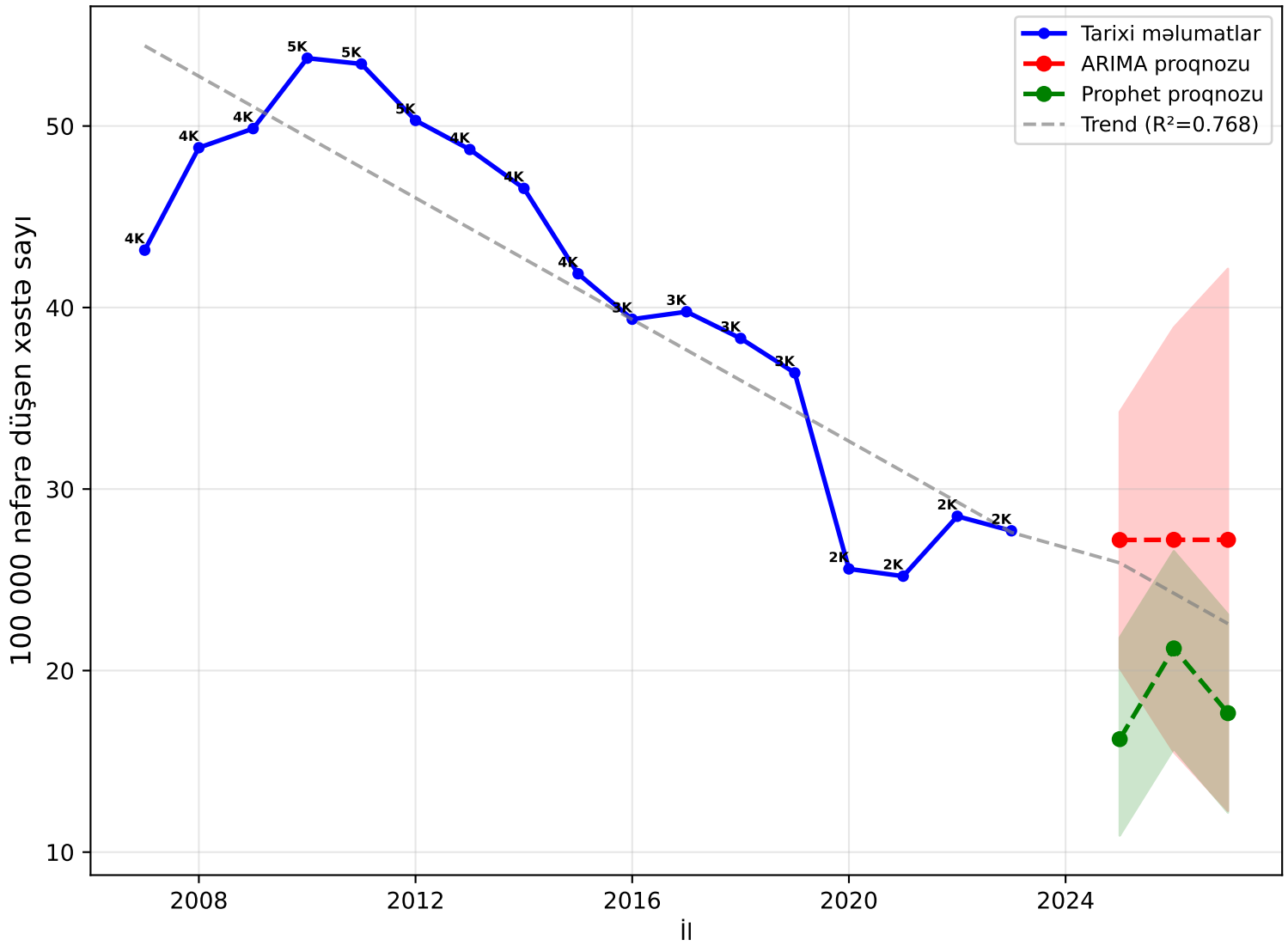
Qadınlarda 2007-ci ildə 136.17 olan göstərici 2023-cü ildə 150.01 səviyyəsinə qədər yüksəlmişdir. Qadınlarda xəstəliyin azalma tempi kişilərlə müqayisədə daha yavaş olmuşdur. Bu fərq qadınların tibbi yardıma daha vaxtında müraciət etməsi ilə izah oluna bilər.

İlk dəfə qoyulmuş diaqnozla qeydə alınmış xəstələrin sayı- cəmi, nəfər - Zaman Seriyası Analizi və Proqnoz

Ümumi vərəm xəstəliyi hallarının sayı 2007-ci ildə 3713 nəfər olmuş, 2010-cu ildə 4801 nəfərlə pik həddə çatmış, sonradən davamlı azalaraq 2023-cü ildə 2816 nəfərə enmişdir. 2020-2021-ci illərdə pandemiya dövründə ən aşağı səviyyələr (2535-2558 nəfər) qeydə alınmışdır. 2007-2023-cü illər ərzində ümumi azalma 24.2% təşkil etmişdir.

Əhalinin hər 100 000 nəfərinə -cəmi (müvafiq cins və yaş qruplarına görə) - Zaman Seriyası Analizi və Proqnoz

100.000 əhaliyə düşən xəstəlik hallarının sayı 2007-ci ildə 43.16 olmuş, 2010-cu ildə 53.74 ilə ən yüksək səviyyəyə çatmış, sonradən davamlı azalaraq 2023-cü ildə 27.7 səviyyəsinə enmişdir. Bu göstəricidə 2007-2023-cü illər ərzində 36% azalma qeydə alınmışdır ki, bu da səhiyyə sisteminin profilaktik tədbirlərdəki uğurlarını əks etdirir.